

רומה באדיעקאמיון: „החייד בשמש“ שהגיעו כמעט לתל-אביב, נהנה מאמונו של היטלר — והתאבד אחרי שקשר קשר להרגו...

כך ניצלה ארץ ישראל

מאת השרשן הצבאי של „העולם הזה“

באוקטובר 1940 איים הצבא האיטלקי על מצריים, אולם התקדמותו נעצרה ויצבאו הקטן של וייוול הבריטי הנחיל לו מפלה מוחצת. כיצד קרה הדבר? באותם הימים שלח היטלר את הגנרל הגרמני טומא (שנשבה אח"כ באל-עלאמיין) ללוב כדי שיכין דו"ח על המצב. טומא הגיע לכלל מסקנה שה„ציר“ אינו יכול לקיים צבא גדול בלוב (בגלל קשיי האספקה), ושאינו לסמוך על האיטלקים לבדם. לכן הציע להחליף בכלל את האיטלקים בארבע חטיבות שריון גרמניות. אין ספק שלא נתקבלה הצעה זו היה הצבא הגרמני משמיד את צבאו של וייוול (רק שתי דיביוזיות, שחסרו ציוד אלמנטרי), אולם הגנרלים האיטלקיים גראציאני ובאדוליו התנגדו לכן בתוקף, בבקשם לזכות בעצמם בעלי-הדפנה של כיבוש תעלת סואץ.

הדבר הובא בפני היטלר — ואז באה האפתעה הגדולה. היטלר לא רצה כלל לגרש את הבריטים ממצריים. הוא קיווה שייגיע לכלל שלום של הסכם עם בריטניה, ולא רצה להרגיז את האנגלים (מאותה סיבה איפשר בכונה תחילה לבריטים להיסוג מדנקרק, אף כי הגרמנים יכלו בקלות לכתר את כולם). היטלר האמין, לעומת זאת שהאיטלקים יוכלו להגן לבדם על לוב.

„תקוה“ זו נתבתה.

וייוול עבר להתקפה נגדית ופלש לקירינאיה.

רומה מופיע

כדי להציל את המצב שלח היטלר את רומל עם צבא מובחר קטן. רומל לא היה מומחה לטאנקים, אולם היתה לו הבנה אינסטינקטיבית למלחמת-תנועה. מיד עם הופעתו הנחיל לבריטים מפלה כבדה — בעיקר הודות לתמרוני-הטעיה. הוא שלח למדבר את מכוניות-המשא שלו, שהעלו תמרות-עשן וגרמי לבהלה בקרב הבריטים, שחשבו כי טאנקים הן. אולם כוחו של רומל לא הספיק לכבוש את מצרים ונוצר מצב של תיקו — עד לסתו 1942.

בינתיים כבשו הגרמנים את יוון (1941). הגנרל סטודנט, מפקד הצנחנים הגרמניים, הציע תכנית מהפכנית: לכבוש מן האויר את כרתים ואת קפריסין, ולקפוץ מקפריסין לתעלת-סואץ. לתכנית זו היו כל הסיכויים להצלחה, אולם היטלר לא התלהב לה, והסכים כשלב ראשון רק לכיבוש כרתים. ההתקפה על כרתים הצליחה — אך לגרמנים נגרמו אבדות עצומות (באופן יחסי). 4000 צנחנים נהרגו. הסיבה: צי של ספינות קטנות, שהיה צריך להביא לכחות המוטסים את התותחים והטאנקים נתקל בצי הבריטי והושמד — כי שרות-הידיעות הגרמני היה סבור שהצי הבריטי עודו עוגן באלכסנדריה. האבדות בכרתים הרגיוו את היטלר, והוא אסר כל פעולה נוספת של צנחנים. כבר נתון היה לתכניות ההתקפה על רוסיה.

באותו זמן גם בוטלה תכנית גרמנית לכבוש את גיברלטר — דבר שהיה משנה את המצב בים התיכון. התכנית המקורית לכבוש את הנמל מן האויר לא היתה בת-ביצוע, והתכנית לכבוש מן היבשה בטלה עם סירובו של פראנקו

להרשות מעבר הכחות הגרמניים דרך ספרד. היטלר חשש מפני מלחמה עם ספרד ההררית. כעבור שנה, ב-1942, עיבד המטה הגרמני תכנית לכיבוש מאלטה בדי צנחנים גרמניים וכחות הצי האיטלקי. היטלר נטה תחילה לתכנית זו אולם רחה אותה ברגע האחרון, משקיבל דו"ח על המוראל הירוד של האיטלקים. הוא חשש שהאיטלקים יפקירו את הגרמנים אחרי שאלה יצנחו מן השמים.

אל עיזאמיין — מאחורי הקלעים

באביב 1942 כבש רומל את טוברוק והגיע ברדיפה דראמתית עד אל-עלאמיין. באותה שעה ממש התמוטטה החזית הרוסית בקוקאז. כרבים מתושבי ארץ-ישראל חשש גם המטה הבריטי לפעולת מלקחיים עצומה: הגרמניים יפלו למזרח התיכון מצפון, דרך קוקאז, ויתאחדו עם צבאו של רומל שי יתקדם מבקעת הנילוס.

אלא שתכנית כזו לא עלתה מעולם על דעתם של הגנרלים הגרמניים. לדברי טומא: המטה הגרמני לא האמין מעולם שהדבר הוא ברי-ביצוע. האם רצה רומל לכבוש את מצריים, כפי שכולנו היינו בטוחים? רומל ידע שכוחו קטן, שרוב אספקתו מושמדת ע"י הצוללות הבריטיות, וכי הבריטים מקבלים תגבורת אדירה. רומל הבין כי עליו להיסוג לעמדה קרובה יותר לבסיסו, המתאימה יותר להגנה יעילה. אולם התקדמותו יצרה סנסאציה עולמית, והיטלר לא יכול להרשות לו לחתר מצפון על כיבושיו. כך היכו הגרמנים כמעט באפס מעשה (פרט לשלוש התקפות שנכשלו) בשעה שמונטגומרי התכונן בנחת אך לבטח להתקפתו — שהתבססה על יתרון עצום של כוחות.

אגדה מוד אגדה

בואו של מונטגומרי גרם גם למפנה נפשי. רומל כבר הפך אגדה בין החיילים הבריטיים, שהתייחסו אליו כמעט בחיבה. כדי לבטל השפעה זו יצרה התעמולה הבריטית אגדה נגדית. מונטגומרי המסכן נאלץ לחיות כמו בסרט הוליוודי, כדי לעורר רושם של „אדם עליון“.

רומל עצמו עזב את החזית זמן מה לפני התקפת מונטגומרי הוא סבל מדכאון נפשי עמוק, וחלה. אחרי שמונה שנים של ויכוח עוד נשארה דמותו לוטה בערפל — יש הטוענים שהיה גאון, בעוד שאחרים סבורים שלא היה אלא יצור הדמיון והפרסומת. האמת היא, כנראה, שהיה מפקד-קרבי כמעט גאוני, אלא שחסרו לו התכונות הדרושות לתיכנון אסטרטגי מרחיק-ראות. על כל פנים — הצלחתו של מונטגומרי לא היתה מוטלת אף לרגע בספק. אחרי שהיטלר סירב להרשות את נסיגת החזית הגרמנית ב-80 ק"מ, לקן נוח יותר (דבר שהיה מקהה את עוקץ ההתקפה הבריטית ומציל את הגרמנים) הצליח מונטגומרי להבקיע את קו הגרמנים ולהניסם עד לגבולות טוניס (רומל עצמו חזר לאפריקה וניהל את הנסיגה, הנחשבת להישג צבאי גדול, אף כי היה חולה, והחמיץ הזדמנויות רבות לעצור את הבריטים). כך חלפה הסכנה לארץ-ישראל — אז.